Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

36 800 VIII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2026

L **VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG**
Vastgesteld 5 november 2026

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap[1] heeft schriftelijk overleg gevoerd met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het **advies van de Raad voor Cultuur 'Ieder zijn aandeel. Naar een evenwichtig financieel ecosysteem voor de cultuursector' en de kabinetsreactie.** Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit. Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 16 september 2026.
- De antwoordbrief van 3 november 2026.

De griffier van de vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De Graag

[1] Samenstelling:
Van Apeldoorn (SP), Beukering (Fractie-Beukering), Van Bijsterveld (JA21), Doornhof (CDA), Fiers (PRO), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Jaspers (BBB), Karaaslan(D66), Kemperman (FVD), Van Kesteren (PVV), Van Knapen (BBB), Lagas (BBB), Van Meenen (D66), Musa (VVD), Nicolaï (PvdD), Perin-Gopie (Volt), Ramsodit (PRO), Rietkerk (CDA) (voorzitter), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (PRO), Rosenmöller (PRO), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Straus (VVD), Talsma (ChristenUnie), Veldhoen (PRO) (ondervoorzitter), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), De Vries (SGP), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Den Haag, 16 september 2026

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben met belangstelling kennisgenomen van het advies van de Raad voor Cultuur 'Ieder zijn aandeel. Naar een evenwichtig financieel ecosysteem voor de cultuursector'[2] en de kabinetsreactie daarop.[3] De leden van de fracties van **PRO** en **PvdD gezamenlijk, BBB** en **JA21** wensen u naar aanleiding hiervan een aantal vragen te stellen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van PRO en PvdD gezamenlijk
De leden van de fracties van PRO en PvdD hebben met interesse kennisgenomen van het advies van de Raad voor Cultuur 'Ieder zijn aandeel. Naar een evenwichtig financieel ecosysteem voor de cultuursector' alsmede van uw kabinetsreactie. Naar aanleiding daarvan hebben deze leden de volgende vragen en opmerkingen.

De Raad concludeert in het advies dat de belangrijkste prikkel om meer privaat geld naar de cultuursector te laten vloeien is dat de overheid het belang van cultuur benadrukt, zowel in woord als daad.[4] In uw kabinetsreactie gaat u niet expliciet in op deze oproep. Wel benadrukt u in uw brief de onschatbare waarde van cultuur. De Staatscommissie rechtsstaat concludeerde in 2024 dat rechtsstatelijk leiderschap draait om het voorleven van de principes die je van anderen vraagt: niet alleen het uitspreken ervan, omdat woorden zonder daden geen vertrouwen of navolging genereren.[5] De Raad voor Cultuur trekt in wezen dezelfde conclusie voor de cultuursector: alleen als de overheid het belang van cultuur in woord én in daad laat zien, ontstaat de voorwaarde waaronder private partijen bereid zijn om mee te investeren.

Bent u bereid te erkennen dat wat de Staatscommissie 'rechtsstatelijk leiderschap' noemt, hier zijn equivalent kent in 'cultureel leiderschap' en dat het uitsluitend in woorden erkennen van de waarde van cultuur, zonder concretisering daarvan, precies het patroon is dat zowel de Staatscommissie rechtsstaat als de Raad voor Cultuur als ontoereikend bestempelen? Kunt u aangeven hoe dit 'cultureel leiderschap' er in uw ogen uit zou kunnen zien en wat u in dat kader voornemens bent te gaan doen? Kunt u tevens ingaan op de vraag hoe u een dergelijke concretisering in woord én daad voor u ziet als er geen extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld? Indien u niet bereid bent dit te erkennen, waarom zou het mechanisme dat de Staatscommissie voor de rechtsstaat vaststelt – dat voorbeeldgedrag onmisbaar is voor het activeren van vertrouwen bij anderen – niet ook gelden voor de relatie tussen de overheid en private financiers van cultuur? Graag ontvangen deze leden een inhoudelijke reflectie van u.

De Raad voor Cultuur heeft aangegeven dat € 500 miljoen moet worden ingelopen als het gaat om investeringen in de culturele sector en stelt voor te beginnen met € 250 miljoen. U geeft in reactie daarop aan dat de Raad zijn analyse baseert op de totale overheidsuitgaven over 2023. De leden

[2] Raad voor Cultuur, 'Advies Financiële stabiliteit cultuursector', 13 november 2025, RVC-2025-088.
[3] *Kamerstukken I* 2025/26, 32.820, H.
[4] Raad voor Cultuur, 'Advies Financiële stabiliteit cultuursector', 13 november 2025, RVC-2025-088, p. 2.
[5] Staatscommissie rechtsstaat, 'De gebroken belofte van de rechtsstaat. Tien verbetervoorstellen met oog voor de burger', 2024.

van de fracties PRO en PvdD constateren echter dat de Raad in paragraaf 1.1 (‘Rijk’) van het advies, aan de hand van een tabel getiteld ‘Aandeel cultuur als percentage in Rijksbegroting’, de daling van 0,47% naar 0,35% en het daaruit voortvloeiende bedrag van ruim € 500 miljoen uitdrukkelijk baseert op het aandeel van cultuur in de Rijksbegroting, niet op de totale overheidsuitgaven. Het cijfer van de totale overheidsuitgaven (circa € 3,9 miljard, inclusief gemeenten en provincies) wordt in het advies apart genoemd, in de daaropvolgende paragraaf 1.2 (‘Provincies en gemeenten’), en wordt door de Raad nergens gebruikt ter onderbouwing van het bedrag van € 500 miljoen.

Kunt u toelichten hoe u tot de conclusie komt dat de Raad zijn analyses baseert op de totale overheidsuitgaven? Indien u het met deze leden eens bent dat het gaat om een percentage van de Rijksbegroting, tot welke conclusie brengt dit u in dat geval?

De Raad adviseert de indexatie voor cultuur, naar voorbeeld van de Mediawet, vast te leggen in de Wet op het specifiek cultuurbeleid en de Erfgoedwet. U reageert daarop door te stellen dat het wettelijk vastleggen van de indexatie de ongelijkheid tussen de verschillende OCW-sectoren vergroot. De leden van de fracties PRO en PvdD stellen evenwel vast dat de Raad tot een andere conclusie komt: hij constateert dat de huidige situatie waarin onderwijs, media en studiefinanciering wel wettelijke indexatie kennen en cultuur niet, een ‘rechtsongelijkheid’ vormt die hij ‘ongebruikelijk en ongewenst’ noemt, en beveelt wettelijke verankering juist aan om die bestaande ongelijkheid recht te trekken. De brief waarnaar u verwijst, ziet volgens deze leden voorts uitsluitend op indexatie van de onderwijssectoren op de OCW-begroting en niet op cultuur, onderzoek en emancipatie.

Kunt u opnieuw uiteenzetten waarom het advies van de Raad niet wordt opgevolgd en daarbij in het bijzonder ingaan op het argument dat indexatie de ongelijkheid tussen de verschillende sectoren op de OCW-begroting vergroot? Kunt u voorts onderbouwen waarom het argument van beperking van de handelingsvrijheid van het kabinet en het budgetrecht van het parlement kennelijk wel geldt als het gaat om de indexatie op cultuur en niet als het gaat om de andere sectoren op de OCW-begroting waarbij indexatie wel plaatsvindt, zoals primair onderwijs, publieke omroep en studiefinanciering? Bent u alsnog bereid indexatie te realiseren, zoals door de Raad geadviseerd? Zo ja, op welke termijn en, zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

De leden van de BBB-fractie danken u allereerst voor het toesturen van de kabinetsreactie op het advies van de Raad voor Cultuur 'Ieder zijn aandeel. Naar een evenwichtig financieel ecosysteem voor de cultuursector'. Deze leden dragen de eigen, Nederlandse, authentieke cultuur een groot en warm hart toe. U doet dat ongetwijfeld ook. De leden van de BBB-fractie wisselen daarom graag met u van gedachten over de betere bescherming en bevordering daarvan. Zij denken daarbij in de eerste plaats aan de door de bevolking zelf gemaakte, zelf uitgevoerde en zelf veel bezochte, populaire, traditionele volkscultuur en amateurkunsten, alsook aan echte meesterwerken uit ons gemeenschappelijk culturele verleden. De meeste vragen die hieronder worden gesteld, centreren zich vanuit die visie op de vraag hoeveel (andere) cultuur door belastingbetalers moet worden gesteund.

1. Op pagina 1 van uw brief stelt u: "*de subsidies die het Rijk verstrekt zijn een belangrijke basis voor de culturele en creatieve sector*".[6] Kunt u aangeven welk percentage van de inkomsten van deze sector bestaat uit subsidies van het Rijk? Kunt u aangeven hoe dit percentage zich sinds het jaar 2000 heeft ontwikkeld? Mocht hieruit blijken dat dit percentage significant is toegenomen, hoe beoordeelt u deze ontwikkeling? Wat wilt u doen om de sector minder afhankelijk van de overheid, meer autonoom en meer gedragen door de samenleving zelf te maken?
2. Kunt u aangeven hoeveel van de totale bestedingen aan cultuur in Amsterdam terechtkomt? Hoeveel is dit per Amsterdammer en hoe verhoudt dit zich tot het gemiddelde voor alle Nederlanders? Hoe beoordeelt u dit verschil? In dit verband doet zich een 'kip-en-ei'-kwestie voor: moet er meer besteed worden in Amsterdam omdat daar meer culturele instellingen en activiteiten zijn, of zijn die daar omdat er al zo lang zoveel rijkscultuurbestedingen naartoe gaan? Voor welk deel van de cultuurdoelen kiest u voor 'de kip' en voor welk deel voor 'het ei'?
3. Welk percentage van de uitgaven aan cultuur komt ten goede aan oude cultuur (ouder dan 100 jaar) en welk percentage aan jongere cultuur? Hoe heeft deze verdeling zich de afgelopen decennia ontwikkeld? Is sprake van steeds meer uitgaven voor jonge cultuur? En als dat zo blijkt te zijn, hoe beoordeelt u deze ontwikkeling?
4. Hanteert u voor culturele instellingen de regel, zoals door voorgaande kabinetten ingevoerd, dat de overheid nooit meer dan de helft van de inkomsten van NGO's mag leveren? Hoe hoog is het gemiddelde percentage overheidsinkomsten in de culturele sector nu? Wat zegt dit volgens u over de autonomie en authenticiteit van cultuur in Nederland? Bent u voornemens dit percentage (significant) te doen dalen en, zo ja, hoe?
5. Welk percentage van de bedragen die aan de culturele en creatieve sector worden besteed, wordt uitgegeven door overheidsinstellingen en dus niet rechtstreeks aan culturele instellingen verstrekt? Hoe heeft dit percentage zich in de afgelopen decennia ontwikkeld? Mocht blijken dat significant meer eerst aan overheden wordt gegeven, hoe beoordeelt u deze ontwikkeling? Is deze vorm van verstatelijking wenselijk? Wat wilt u hiertegen doen?
6. Op pagina 1 van uw brief noemt u de giftenaftrek.[7] Eerdere evaluaties van de onderliggende Geefwet in 2016 en 2023 hadden vrij kritische conclusies over de werking van deze wet. Hoeveel burgers en bedrijven maken jaarlijks gebruik van deze fiscale regeling? Hoeveel belastingderving leverde deze regeling in 2025 op? Kunt u de sociale en economische achtergrond schetsen van burgers en bedrijven die tegenwoordig van de aftrek gebruikmaken?
7. Op pagina 1 stelt u dat het "*grootste deel van de publieke financiering voor de sector komt van provincies en gemeenten*".[8] Welk percentage van de bestedingen aan cultuur door uw ministerie – dus niet de op pagina 3 genoemde "*algemene uitkering die zij uit het provincie- of gemeentefonds ontvangen*" – gaat naar respectievelijk gemeenten en provincies? Hoe hebben deze percentages zich de afgelopen decennia ontwikkeld? Streeft u naar subsidiariteit? Zo ja, (hoe) wilt u meer subsidiariteit bereiken?
8. Op pagina 3 kondigt u aan de Tweede Kamer een brief over samenwerking tussen overheden te sturen.[9] Wilt u deze brief ook aan de Eerste Kamer sturen?
9. Op pagina 3 stelt u het wenselijk te vinden dat cultuursubsidies worden geïndexeerd, ondanks de bezwaren die u zelf ook formuleert, onder meer op pagina 4. Is de indexatie van subsidies kabinetsbreed beleid en wordt dit voor alle relevante subsidies vanuit het Rijk ingevoerd? Kunt u

[6] *Kamerstukken I* 2025/26, 32.820, H, p. 1.
[7] *Kamerstukken I* 2025/26, 32.820, H, p. 1.
[8] Ibid.
[9] *Kamerstukken I* 2025/26, 32.820, H, p. 3.

de financiële gevolgen voor de OCW-begroting voor de komende jaren schetsen? Is hiermee in de (aankomende) begrotingsstaten al rekening gehouden?

10. Op pagina 3 schrijft u te streven naar "*een meer structurele dialoog tussen publieke en private financiers in de culturele sector. Daarbij zie ik een nadrukkelijke meerwaarde van een betere vertegenwoordiging van de private fondsen*".[10] Erkent u het risico dat private financiers en private fondsen door een intensievere 'dialoog' met de overheid meer verstatelijken, meer aan overheidsvoorwaarden worden gebonden en afhankelijker worden van de overheid, bijvoorbeeld door meer subsidies en bijbehorende voorwaarden te ontvangen?
11. De leden van de BBB-fractie zijn verheugd op pagina 6 te lezen dat u zich ervoor wilt inspannen om leningen aan culturele ondernemers meer buiten de Randstad terecht te laten komen.[11] Kunt u schetsen hoe u dit wilt doen?
12. Erkent u dat het onwenselijk is als culturele ondernemers in hoge mate afhankelijk worden van leningen, hetzij door de overheid, hetzij door private partijen verstrekt? Wat doet u nu al om dit te voorkomen? Wilt u meer doen om afhankelijkheid van leningen te voorkomen en/of anderszins tegen te gaan?

Vragen en opmerkingen van het lid van de fractie van JA21

Het lid van de JA21-fractie heeft de volgende vragen naar aanleiding van het rapport van de Raad voor Cultuur en de kabinetsreactie hierop.

1. U plaatst zelf kanttekeningen bij de berekening waarmee de Raad voor Cultuur komt tot een vermeende achterstand van ruim € 500 miljoen en een voorgestelde structurele verhoging van € 250 miljoen per jaar. Deelt u daarom de conclusie dat het historische aandeel van cultuur in de totale rijksuitgaven geen goede maatstaf is om vast te stellen hoeveel geld de cultuursector nodig heeft? Zo ja, op basis van welke concrete maatstaven zou volgens u dan wél moeten worden bepaald of sprake is van structurele onderfinanciering?
2. U wijst de voorgestelde € 250 miljoen extra af en zet tegelijkertijd in op onder meer ondernemerschap, private financiering, financieel-economische kennis en uitbreiding van de Cultuurlening. Deelt u tegen die achtergrond de opvatting dat financiële druk bij culturele instellingen niet vanzelfsprekend betekent dat het Rijk structureel meer subsidie moet verstrekken, zeker gezien de huidige overheidsuitgaven en begrotingstekorten? Welke verantwoordelijkheid legt u daarbij bij instellingen zelf als het gaat om kostenbeheersing, eigen inkomsten en ondernemerschap?
3. SEO Economisch Onderzoek constateert dat subsidievoorwaarden rond het maximale eigen vermogen ertoe kunnen leiden dat culturele instellingen hun buffers verkleinen en daardoor juist moeilijker externe financiering kunnen aantrekken.[12] U erkent dit probleem en wilt het met medeoverheden bespreken. Welke concrete subsidievoorwaarden wilt u aanpassen om deze prikkel weg te nemen? Welke veranderingen kunt u zelf bij rijkssubsidies doorvoeren en wanneer verwacht u hierover resultaten?

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien met belangstelling uit naar uw reactie. Tevens verzoekt de commissie u vriendelijk de beantwoording **vóór het**

[10] Ibid.
[11] *Kamerstukken I* 2025/26, 32.820, H, p. 6.
[12] SEO Economisch Onderzoek 2026, 'Eindrapport Evaluatie Cultuurlening', Amsterdam, mei 2026, bijlage bij *Kamerstukken I* 2025/26, 32.820, H, p. 37.

geplande gesprek met de Raad voor Cultuur op 3 november 2026 aan de Kamer toe te zenden.

Drs. Th. W. Rietkerk
Voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 november 2026

Hierbij stuur ik u de antwoorden op de vragen van de leden van PRO en PvdD gezamenlijk, BBB en JA21 over de kabinetsreactie op het advies van de Raad voor Cultuur 'Ieder zijn aandeel. Naar een evenwichtig financieel ecosysteem voor de cultuursector' en de kabinetsreactie.

De vragen werden ingezonden op 16 september 2026 met kenmerk 182294.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de fracties van PRO en PvdD gezamenlijk
De leden van de fracties van PRO en PvdD hebben met interesse kennisgenomen van het advies van de Raad voor Cultuur 'Ieder zijn aandeel. Naar een evenwichtig financieel ecosysteem voor de cultuursector' alsmede van uw kabinetsreactie. Naar aanleiding daarvan hebben deze leden de volgende vragen en opmerkingen.

De Raad concludeert in het advies dat de belangrijkste prikkel om meer privaat geld naar de cultuursector te laten vloeien is dat de overheid het belang van cultuur benadrukt, zowel in woord als daad.3 In uw kabinetsreactie gaat u niet expliciet in op deze oproep. Wel benadrukt u in uw brief de onschatbare waarde van cultuur. De Staatscommissie rechtsstaat concludeerde in 2024 dat rechtsstatelijk leiderschap draait om het voorleven van de principes die je van anderen vraagt: niet alleen het uitspreken ervan, omdat woorden zonder daden geen vertrouwen of navolging genereren.4 De Raad voor Cultuur trekt in wezen dezelfde conclusie voor de cultuursector: alleen als de overheid het belang van cultuur in woord én in daad laat zien, ontstaat de voorwaarde waaronder private partijen bereid zijn om mee te investeren.

Bent u bereid te erkennen dat wat de Staatscommissie 'rechtsstatelijk leiderschap' noemt, hier zijn equivalent kent in 'cultureel leiderschap' en dat het uitsluitend in woorden erkennen van de waarde van cultuur, zonder concretisering daarvan, precies het patroon is dat zowel de Staatscommissie rechtsstaat als de Raad voor Cultuur als ontoereikend bestempelen? Kunt u aangeven hoe dit 'cultureel leiderschap' er in uw ogen uit zou kunnen zien en wat u in dat kader voornemens bent te gaan doen? Kunt u tevens ingaan op de vraag hoe u een dergelijke concretisering in woord én daad voor u ziet als er geen extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld? Indien u niet bereid bent dit te erkennen, waarom zou het mechanisme dat de Staatscommissie voor de rechtsstaat vaststelt, dat voorbeeldgedrag onmisbaar is voor het activeren van vertrouwen bij anderen, niet ook gelden voor de relatie tussen de overheid en private financiers van cultuur? Graag ontvangen deze leden een inhoudelijke reflectie van u.

De Raad voor Cultuur heeft aangegeven dat € 500 miljoen moet worden ingelopen als het gaat om investeringen in de culturele sector en stelt voor te beginnen met € 250 miljoen. U geeft in reactie daarop aan dat de Raad zijn analyse baseert op de totale overheidsuitgaven over 2023. De leden van de fracties PRO en PvdD constateren echter dat de Raad in paragraaf 1.1 ('Rijk') van het advies, aan de hand van een tabel getiteld 'Aandeel cultuur als percentage in Rijksbegroting', de daling van 0,47% naar 0,35% en het daaruit voortvloeiende bedrag van ruim € 500 miljoen uitdrukkelijk baseert op het aandeel van cultuur in de Rijksbegroting, niet op de totale overheidsuitgaven. Het cijfer van de totale overheidsuitgaven (circa € 3,9 miljard, inclusief gemeenten en provincies) wordt in het advies apart genoemd, in de daaropvolgende paragraaf 1.2 ('Provincies en gemeenten'), en wordt door de Raad nergens gebruikt ter onderbouwing van het bedrag van € 500 miljoen.

Kunt u toelichten hoe u tot de conclusie komt dat de Raad zijn analyses baseert op de totale overheidsuitgaven? Indien u het met deze leden eens bent dat het gaat om een percentage van de Rijksbegroting, tot welke conclusie brengt dit u in dat geval?

De Raad adviseert de indexatie voor cultuur, naar voorbeeld van de Mediawet, vast te leggen in de Wet op het specifiek cultuurbeleid en de Erfgoedwet. U reageert daarop door te stellen dat het wettelijk vastleggen van de indexatie de ongelijkheid tussen de verschillende OCW-sectoren vergroot. De leden van de fracties PRO en PvdD stellen evenwel vast dat de Raad tot een andere conclusie komt: hij constateert dat de huidige situatie waarin onderwijs, media en studiefinanciering wel wettelijke indexatie kennen en cultuur niet, een 'rechtsongelijkheid' vormt die hij 'ongebruikelijk en ongewenst' noemt, en beveelt wettelijke verankering juist aan om die bestaande ongelijkheid recht te trekken. De brief waarnaar u verwijst, ziet volgens deze leden voorts uitsluitend op

indexatie van de onderwijssectoren op de OCW-begroting en niet op cultuur, onderzoek en emancipatie.

Kunt u opnieuw uiteenzetten waarom het advies van de Raad niet wordt opgevolgd en daarbij in het bijzonder ingaan op het argument dat indexatie de ongelijkheid tussen de verschillende sectoren op de OCW-begroting vergroot? Kunt u voorts onderbouwen waarom het argument van beperking van de handelingsvrijheid van het kabinet en het budgetrecht van het parlement kennelijk wel geldt als het gaat om de indexatie op cultuur en niet als het gaat om de andere sectoren op de OCW-begroting waarbij indexatie wel plaatsvindt, zoals primair onderwijs, publieke omroep en studiefinanciering? Bent u alsnog bereid indexatie te realiseren, zoals door de Raad geadviseerd? Zo ja, op welke termijn en, zo nee, waarom niet?

Inbreng van de leden van de fractie van de BBB

De leden van de BBB-fractie danken u allereerst voor het toesturen van de kabinetsreactie op het advies van de Raad voor Cultuur 'Ieder zijn aandeel. Naar een evenwichtig financieel ecosysteem voor de cultuursector'. Deze leden dragen de eigen, Nederlandse, authentieke cultuur een groot en warm hart toe. U doet dat ongetwijfeld ook. De leden van de BBB-fractie wisselen daarom graag met u van gedachten over de betere bescherming en bevordering daarvan. Zij denken daarbij in de eerste plaats aan de door de bevolking zelfgemaakte, zelf uitgevoerde en zelf veel bezochte, populaire, traditionele volkscultuur en amateurkunsten, alsook aan echte meesterwerken uit ons gemeenschappelijk culturele verleden. De meeste vragen die hieronder worden gesteld, centreren zich vanuit die visie op de vraag hoeveel (andere) cultuur door belastingbetalers moet worden gesteund.

1. Op pagina 1 van uw brief stelt u: “*de subsidies die het Rijk verstrekt zijn een belangrijke basis voor de culturele en creatieve sector*”.5 Kunt u aangeven welk percentage van de inkomsten van deze sector bestaat uit subsidies van het Rijk? Kunt u aangeven hoe dit percentage zich sinds het jaar 2000 heeft ontwikkeld? Mocht hieruit blijken dat dit percentage significant is toegenomen, hoe beoordeelt u deze ontwikkeling?
   Wat wilt u doen om de sector minder afhankelijk van de overheid, meer autonoom en meer gedragen door de samenleving zelf te maken?
2. Kunt u aangeven hoeveel van de totale bestedingen aan cultuur in Amsterdam terechtkomt? Hoeveel is dit per Amsterdammer en hoe verhoudt dit zich tot het gemiddelde voor alle Nederlanders? Hoe beoordeelt u dit verschil? In dit verband doet zich een ‘kip-en-ei’-kwestie voor: moet er meer besteed worden in Amsterdam omdat daar meer culturele instellingen en activiteiten zijn, of zijn die daar omdat er al zo lang zoveel rijkscultuurbestedingen naartoe gaan? Voor welk deel van de cultuurdoelen kiest u voor ‘de kip’ en voor welk deel voor ‘het ei’?
3. Welk percentage van de uitgaven aan cultuur komt ten goede aan oude cultuur (ouder dan 100 jaar) en welk percentage aan jongere cultuur? Hoe heeft deze verdeling zich de afgelopen decennia ontwikkeld? Is sprake van steeds meer uitgaven voor jonge cultuur? En als dat zo blijkt te zijn, hoe beoordeelt u deze ontwikkeling?
4. Hanteert u voor culturele instellingen de regel, zoals door voorgaande kabinetten ingevoerd, dat de overheid nooit meer dan de helft van de inkomsten van NGO’s mag leveren? Hoe hoog is het gemiddelde percentage overheidsinkomsten in de culturele sector nu? Wat zegt dit volgens u over de autonomie en authenticiteit van cultuur in Nederland? Bent u voornemens dit percentage (significant) te doen dalen en, zo ja, hoe?
5. Welk percentage van de bedragen die aan de culturele en creatieve sector worden besteed, wordt uitgegeven door overheidsinstellingen en dus niet rechtstreeks aan culturele instellingen verstrekt? Hoe heeft dit percentage zich in de afgelopen decennia ontwikkeld? Mocht blijken dat significant meer eerst aan overheden wordt gegeven, hoe beoordeelt u deze ontwikkeling? Is deze vorm van verstatelijking wenselijk? Wat wilt u hiertegen doen?
6. Op pagina 1 van uw brief noemt u de giftenaftrek.6 Eerdere evaluaties van de onderliggende Geefwet in 2016 en 2023 hadden vrij kritische conclusies over de werking van deze wet. Hoeveel burgers en bedrijven maken jaarlijks gebruik van deze fiscale regeling? Hoeveel belastingderving leverde deze regeling in 2025 op? Kunt u de sociale en

economische achtergrond schetsen van burgers en bedrijven die tegenwoordig van de aftrek gebruikmaken?

7. Op pagina 1 stelt u dat het “grootste deel van de publieke financiering voor de sector komt van provincies en gemeenten”. Welk percentage van de bestedingen aan cultuur door uw ministerie – dus niet de op pagina 3 genoemde “algemene uitkering die zij uit het provincie- of gemeentefonds ontvangen” – gaat naar respectievelijk gemeenten en provincies? Hoe hebben deze percentages zich de afgelopen decennia ontwikkeld? Streeft u naar subsidiariteit? Zo ja, (hoe) wilt u meer subsidiariteit bereiken?
8. Op pagina 3 kondigt u aan de Tweede Kamer een brief over samenwerking tussen overheden te sturen. Wilt u deze ook aan de Eerste Kamer sturen?
9. Op pagina 3 stelt u het wenselijk te vinden dat cultuursubsidies worden geïndexeerd, ondanks de bezwaren die u zelf ook formuleert, onder meer op pagina 4. Is de indexatie van subsidies kabinetsbreed beleid en wordt dit voor alle relevante subsidies vanuit het Rijk ingevoerd? Kunt u de financiële gevolgen voor de OCW-begroting voor de komende jaren schetsen? Is hiermee in de (aankomende) begrotingsstaten al rekening gehouden?
10. Op pagina 3 schrijft u te streven naar “een meer structurele dialoog tussen publieke en private financiers in de culturele sector. Daarbij zie ik een nadrukkelijke meerwaarde van een betere vertegenwoordiging van de private fondsen”. Erkent u het risico dat private financiers en private fondsen door een intensievere ‘dialoog’ met de overheid meer verstatelijken, meer aan overheidsvoorwaarden worden gebonden en afhankelijker worden van de overheid, bijvoorbeeld door meer subsidies en bijbehorende voorwaarden te ontvangen?
11. De leden van de BBB-fractie zijn verheugd op pagina 6 te lezen dat u zich ervoor wilt inspannen om leningen aan culturele ondernemers meer buiten de Randstad terecht te laten komen.10 Kunt u schetsen hoe u dit wilt doen?
12. Erkent u dat het onwenselijk is als culturele ondernemers in hoge mate afhankelijk worden van leningen, hetzij door de overheid, hetzij door private partijen verstrekt? Wat doet u nu al om dit te voorkomen? Wilt u meer doen om afhankelijkheid van leningen te voorkomen en/of anderszins tegen te gaan?

Inbreng van het lid van de fractie van JA21

Het lid van de JA21-fractie heeft de volgende vragen naar aanleiding van het rapport van de Raad voor Cultuur en de kabinetsreactie hierop.

1. U plaatst zelf kanttekeningen bij de berekening waarmee de Raad voor Cultuur komt tot een vermeende achterstand van ruim € 500 miljoen en een voorgestelde structurele verhoging van € 250 miljoen per jaar. Deelt u daarom de conclusie dat het historische aandeel van cultuur in de totale rijksuitgaven geen goede maatstaf is om vast te stellen hoeveel geld de cultuursector nodig heeft? Zo ja, op basis van welke concrete maatstaven zou volgens u dan wél moeten worden bepaald of sprake is van structurele onderfinanciering?
2. U wijst de voorgestelde € 250 miljoen extra af en zet tegelijkertijd in op onder meer ondernemerschap, private financiering, financieel-economische kennis en uitbreiding van de Cultuurlening. Deelt u tegen die achtergrond de opvatting dat financiële druk bij culturele instellingen niet vanzelfsprekend betekent dat het Rijk structureel meer subsidie moet verstrekken, zeker gezien de huidige overheidsuitgaven en begrotingstekorten? Welke verantwoordelijkheid legt u daarbij bij instellingen zelf als het gaat om kostenbeheersing, eigen inkomsten en ondernemerschap?

3. SEO Economisch Onderzoek constateert dat subsidievoorwaarden rond het maximale eigen vermogen ertoe kunnen leiden dat culturele instellingen hun buffers verkleinen en daardoor juist moeilijker externe financiering kunnen aantrekken.11 U erkent dit probleem en wilt het met medeoverheden bespreken. Welke concrete subsidievoorwaarden wilt u aanpassen om deze prikkel weg te nemen? Welke veranderingen kunt u zelf bij rijkssubsidies doorvoeren en wanneer verwacht u hierover resultaten?

II. Reactie van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Hartelijk dank voor de vragen van de commissie naar aanleiding van mijn brief van 17 augustus 2026 over de kabinetsreactie op het rapport Ieder zijn aandeel' van de Raad voor Cultuur en de evaluatie van SEO naar de cultuurleningen. Ik vind het plezierig om te lezen dat dit onderwerp bij de leden van de fracties op de agenda staat. Ik zal de beantwoording van de vragen van de leden van de fracties één voor één doen, te beginnen bij de vragen van de leden van PRO en de PvdD gezamenlijk.

Allereest vragen de leden van de fracties van PRO en PvdD mij of ik bereid ben te erkennen dat wat de Staatscommissie 'rechtsstatelijk leiderschap' noemt, zijn equivalent kent in 'cultureel leiderschap' en dat het uitsluitend in woorden erkennen van de waarde van cultuur, zonder concretisering daarvan, precies het patroon is dat zowel de Staatscommissie als de Raad voor Cultuur als ontoereikend bestempelen. Daarnaast vragen de leden hoe ik dit 'cultureel leiderschap' in de praktijk invul en wat ik in dat kader voornemens ben te doen. Ook willen zij weten hoe ik een dergelijke concretisering in woord én daad voor me zie als er geen extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Allereerst wil ik benadrukken dat ik de waarde van cultuur voor onze samenleving en economie onderschrijf. Ik vind het belangrijk om in de gesprekken die ik heb, de discussies die ik voer en brieven die ik schrijf aandacht te hebben voor de verschillende waarden van cultuur: artistiek, economisch en maatschappelijk. Cultuur verdient niet alleen erkenning in woorden, maar ook in daden. Dat is een punt waar ik mij volledig in kan vinden, en dus aansluit op woorden van de Staatscommissie en de Raad voor Cultuur. Wat betreft de invulling van 'cultureel leiderschap' in de praktijk: ik zie dit als een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij overheden, instellingen en de sector zelf samen optrekken. Dat hoeft niet alleen te gaan over extra financiële middelen. We kunnen al veel bereiken door bestaande middelen slimmer in te zetten, bijvoorbeeld door gerichtere samenwerking tussen overheden en private partijen. Daarnaast werk ik aan het wegnemen van belemmeringen, zoals in het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid om de maximale subsidietermijn te verruimen naar acht jaar. Zo creëren we stabiliteit en verlagen we administratieve lasten, waarmee we geld vrijspelen voor cultuur.

De Raad voor Cultuur heeft aangegeven dat € 500 miljoen moet worden ingelopen als het gaat om investeringen in de culturele sector en stelt voor te beginnen met € 250 miljoen. De leden van de fracties van PRO en PvdD wijzen mij erop dat de raad zich baseert op de Rijksbegroting en niet op de totale overheidsuitgaven en vragen mij of ik daarmee tot een andere conclusie kom.

Het klopt dat de Raad voor Cultuur zijn berekening van de daling van het aandeel cultuur baseert op de Rijksbegroting en niet op de totale overheidsuitgaven.
Ik kan de berekening van de raad volgen en begrijp hoe de raad op een bedrag van € 500 miljoen komt. In mijn reactie op het advies heb ik echter een aantal kanttekeningen geplaatst. Allereerst merk ik op dat de begroting van het Rijk verschillende uitgavenposten bevat die wel onderdeel zijn van de investering van de overheid in cultuur, maar die niet direct zichtbaar zijn. Ik noemde als voorbeeld de incidentele investeringen die het kabinet heeft gedaan in het kader van energiecompensatie en corona. Daarnaast wees ik op investeringen van andere overheden die worden betaald uit het provincie- of gemeentefonds. Dit zijn middelen die in het advies van de raad niet zijn betrokken, maar die wel van invloed zijn op de beschikbare middelen en de financiële ruimte binnen de sector. Hoewel de berekening van de raad dus inzicht geeft in de ontwikkeling van het aandeel cultuur binnen de Rijksbegroting, vraag ik aandacht voor het bredere plaatje.

De leden van de fracties van PRO en PvdD vragen mij waarom het advies van de raad over de indexatie van de cultuursubsidies niet wordt opgevolgd en vragen mij in het bijzonder in te gaan op het argument dat indexatie de ongelijkheid tussen de verschillende sectoren op de OCW-begroting vergroot. Daarnaast vragen ze mij of ik bereid ben de indexatie alsnog te realiseren.

Ik begrijp de vraag vanuit de leden van PRO en PvdD. Het kabinet besluit jaarlijks bij de Voorjaarsnota of de loon- en prijsbijstelling wordt toegevoegd aan de begrotingen. Dit besluit is onderdeel van de integrale afweging tijdens het hoofdbesluitvormingsmoment. De middelen kunnen immers ook gebruikt worden als dekking voor financiële tegenvallers of voor politieke prioriteiten. Over dergelijke besluiten heeft het parlement vanzelfsprekend budgetrecht. In de praktijk komt het voor dat besloten wordt om de bijstelling niet (volledig) uit te keren. Recent is bij de Voorjaarsnota 2026 een deel van de prijsbijstelling ingehouden ter dekking van rijksbrede problematiek. Wettelijke verplichtingen rondom loon- en prijsbijstelling verkleinen in het geval van een korting de keuzemogelijkheden voor het kabinet en het parlement. Als een groter deel van de rijksuitgaven een wettelijke verplichting voor loon- en/of prijsbijstelling kent, zal een korting harder neerslaan op het deel van de rijksuitgaven waar geen wettelijke verplichting geldt.

De enige OCW-sectoren waar het uitkeren van de prijsbijstelling wettelijk is vastgelegd zijn het primair onderwijs, studiefinanciering en media. Voor het voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs, het hoger onderwijs, onderzoek, emancipatie en cultuur geldt dat het uitkeren van de prijsbijstelling niet wettelijk is verankerd. In de onderwijssectoren wordt daarnaast de loonbijstelling die door het ministerie van Financiën wordt uitgekeerd doorgegeven aan de onderwijsinstellingen op basis van de decentralisatieconvenanten. Om voldoende keuzevrijheid te behouden, is het uitgangspunt van het Kabinet dat het uitkeren van de loonprijsbijstelling aan specifieke sectoren zo min mogelijk wettelijk wordt vastgelegd.

Dan zal ik nu overgaan tot het beantwoorden van de vragen van de leden van de fractie van de BBB.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij om aan te geven welk percentage van de inkomsten van de culturele en creatieve sector bestaat uit subsidies van het Rijk, hoe zich dat de afgelopen jaren heeft ontwikkeld en hoe ik deze ontwikkeling beoordeel.

Het aandeel van de omzet van de culturele en creatieve sector dat afkomstig is uit overheidssubsidies van het Rijk kan op basis van de beschikbare gegevens niet worden vastgesteld. Er zijn geen cijfers beschikbaar die de totale rijksbijdragen in de vorm van subsidies rechtstreeks afzetten tegen de totale omzet van de culturele en creatieve sector.

Als ik een indicatie moet geven biedt de economische omvang van de sector eventueel een basis. De productiewaarde van de culturele en creatieve sector was volgens de Monitor Creatieve Industrie in 2024 € 66,2 miljard. Ter vergelijking: in 2026 gaf de rijksoverheid via de cultuurbegroting van OCW (artikel 14, Cultuur) € 1,5 miljard uit.

De genoemde bedragen zijn niet één-op-één vergelijkbaar, omdat productiewaarde niet hetzelfde is als omzet en omdat de uitgaven op artikel 14 breder zijn dan alleen subsidies. Dit geeft dan ook uitsluitend een beeld van de verhouding tussen de rijksuitgaven aan cultuur via artikel 14 en de economische omvang van de brede culturele en creatieve sector.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij vervolgens hoe ik de sector minder afhankelijk van de overheid, meer autonoom en meer gedragen door de samenleving zelf wil maken.

Laat ik vooropstellen dat dit geen doelstelling van mij is. De financiering van de culturele sector bestaat uit een mix van publieke, private en particulieren bijdragen, die samen zorgen voor het cultuuraanbod in Nederland.

Een gezonde sector heeft baat bij een brede basis van financiering, waarbij naast overheidssubsidies ook private investeringen, sponsoring, crowdfunding en eigen inkomsten een rol spelen. Dit versterkt de autonomie van instellingen, maar ook hun verbondenheid met de samenleving. Ik vind het daarbij wel belangrijk dat een dergelijke gemengde financiering niet ten

koste gaat van de toegankelijkheid en kwaliteit van cultuur. Het is daarom belangrijk om de dialoog met de sector te blijven voeren over hoe we deze balans het beste kunnen bewaken.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij of ik kan aangeven hoeveel van de totale bestedingen aan cultuur in Amsterdam terechtkomt, en hoe dat zich verhoudt tot het gemiddelde van alle Nederlanders.

Mede op verzoek van de Tweede Kamer is onderzoek gedaan naar de geografische spreiding van culturele voorzieningen en publieke middelen in Nederland. Het onderzoek laat zien dat er in Nederland in brede zin sprake is van landelijke dekking van cultuuruitgaven en voorzieningen. Culturele voorzieningen en activiteiten zijn dus gespreid over het hele land. Daarbinnen bestaan duidelijke concentraties, met name in de Randstad en andere stedelijke kernen. Ik vind het belangrijk aandacht te hebben voor de geografische spreiding van cultuurmiddelen. Zoals ik in mijn brief van 9 oktober heb aangekondigd, onderzoek ik daarom de mogelijkheden om samen met provincies en gemeenten gerichte investeringen te kunnen doen in regionale infrastructuren.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij welk percentage van de uitgaven aan cultuur ten goede komt aan oude cultuur en welk percentage aan jonge cultuur, hoe deze verdeling zich heeft ontwikkeld en hoe ik deze ontwikkeling beoordeel. *De BBB stelt daarbij de grens voor 'oude cultuur' op een termijn vanaf 100 jaar geleden.*

De scheiding tussen 'oude' en 'jonge' cultuur zoals de BBB die voorstelt is niet goed te maken. Cultuur is dynamisch, vernieuwing en traditie zijn niet los van elkaar te zien. Oude tradities worden elke dag nieuw leven ingeblazen, en nieuwe kunstvormen worden weer geïnspireerd door het verleden. Er zijn dus geen specifieke cijfers over de verdeling tussen 'oude' en 'jonge' cultuur, omdat deze indeling niet relevant en haalbaar is. Het cultuurbeleid is dan ook gericht op het versterken van de hele sector en het mogelijk maken van een pluriform aanbod in het hele Koninkrijk.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij of ik voor culturele instellingen ook de regel hanteer dat de overheid nooit meer dan de helft van de inkomsten mag leveren? De BBB verwijst daarbij naar afspraken rondom NGO's

Nee, ik hanteer deze regel niet.

De leden van de BBB vragen mij wat het gemiddelde percentage overheidsinkomsten is in de culturele sector, wat dit zegt over de autonomie en authenticiteit van cultuur in Nederland en of ik voornemens ben dit percentage (significant) te doen dalen en, zo ja, hoe?

Uit de Cultuurmonitor van de Boekmanstichting blijkt dat voor het deel van de culturele en creatieve sector dat subsidies ontvangt, de overheidsuitgaven (rijk, provincies en gemeenten samen) in 2023 gemiddeld 62,5 procent van de totale inkomsten uitmaken. Het aandeel van de Rijksoverheid bedraagt circa 30 procent van de totale overheidsuitgaven. Deze percentages zijn vergelijkbaar met die van 2005, met een lichte afname in de jaren voor de coronapandemie. De overheidsfinanciering weerspiegelt het publieke belang van cultuur. Het type financiering dat organisaties ontvangen, zegt in mijn ogen niets over authenticiteit of autonomie.

De cijfers uit de Cultuurmonitor van de Boekmanstichting gelden specifiek voor het deel van de culturele en creatieve sector dat subsidies ontvangt, en geven geen volledigheid beeld van de sector als geheel. De productiewaarde van de hele culturele en creatieve sector bedroeg in 2024 volgens de *Monitor Creatieve Industrie* in 2024 € 66,2 miljard. Dit laat zien dat Nederland een levendige en ondernemende cultuursector heeft, waarin naast instellingen die subsidies ontvangen ook veel commerciële organisaties actief zijn, ieder met hun eigen rol, functie en betekenis in het culturele ecosysteem.

De leden van de BBB vragen mij welk percentage van de bedragen die aan de culturele en creatieve sector worden besteed, wordt uitgegeven door overheidsinstellingen en dus niet rechtstreeks aan culturele instellingen wordt verstrekt. Ook vragen de leden mij hoe dit percentage zich heeft ontwikkeld en hoe ik deze ontwikkeling beoordeel. In het verlengde vragen ze mij of deze vorm van verstatelijking wenselijk is, en wat ik hieraan wil doen.

De publieke middelen voor cultuur worden via verschillende kanalen beschikbaar gesteld aan organisaties met een culturele doelstellingen. Sommige instellingen zijn aan te merken als overheidsinstelling, zoals het Nationaal Archief en de Koninklijke Bibliotheek, of zijn uitvoerder van subsidieregelingen zoals de Rijkscultuurfondsen. Maar ook in die gevallen komen de middelen ten goede aan de culturele en creatieve sector.

De publieke instellingen en fondsen hebben een belangrijke en vaak inhoudelijke rol binnen de culturele en creatieve sector. Zij dragen bijvoorbeeld bij aan het verstrekken van subsidies, het beheren en toegankelijk maken van cultureel erfgoed en collecties, en het ondersteunen van de sector. De middelen die aan deze instellingen worden verstrekt, dragen daarmee bij aan het functioneren van de culturele en creatieve sector.

Als de leden van de fractie van BBB met ‘verstatelijking’ doelen op de omvang van de middelen die bij publieke instellingen blijven voor bijvoorbeeld uitvoering en overhead, dan kan ik daar op basis van de beschikbare gegevens geen algemeen percentage bij geven. De financierings- en uitvoeringsstructuren verschillen daarvoor te veel per regeling en instelling. Ik zie geen reden om te spreken van een ontwikkeling in de richting van verstatelijking van de culturele en creatieve sector.

De leden van de fractie van de BBB vragen hoeveel burgers en bedrijven jaarlijks gebruik maken van de giftenaftrek, hoeveel belastingderving deze regeling in 2025 opleverde en of ik de sociale en economische achtergrond kan schetsen van burgers en bedrijven die tegenwoordig van de aftrek gebruikmaken.

Uit het in 2024 uitgevoerde onderzoek van SEO Economisch Onderzoek blijkt dat de giftenaftrek in de inkomstenbelasting een budgettair belang heeft van
€ 447 miljoen en in vennootschapsbelasting een belang van € 11 miljoen. Het gaat hier om giften aan organisaties met een ANBI-status en steunstichtingen (SBBI), zoals goede doelen, culturele instellingen en sportverenigingen. De exacte aantallen van het gebruik van de aftrek voor 2025 zijn nog niet bekend, maar op basis van eerdere jaren maken jaarlijks honderdduizenden burgers en duizenden bedrijven gebruik van de giftenaftrek. Uit het onderzoek van SEO blijkt dat de giftenaftrek door huishoudens uit alle inkomensgroepen wordt gebruikt. Het bedrag aan aftrekbare giften is wel sterker geconcentreerd bij hogere inkomens en vermogenden, met name bij de periodieke giften.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij welk percentage van de bestedingen aan cultuur door mijn ministerie naar gemeenten en provincies gaan en hoe deze percentages zich hebben ontwikkeld. Daarnaast vragen zij of ik streef naar subsidiariteit en als ik dat doe, hoe ik dat wil bereiken.

De middelen die ik vanuit mijn ministerie aan cultuur besteed gaan voor het grootste gedeelte direct naar de cultuursector, dan wel via subsidies vanuit het Rijk, dan wel via subsidies via de Rijkscultuurfondsen. De middelen die gemeenten en provincies aan cultuur besteden, worden deels bekostigd uit het Gemeentefonds en het Provinciefonds, maar daarnaast hebben gemeenten en provincies natuurlijk ook nog eigen inkomstenbronnen.

In mijn brief van 9 oktober heb ik aangeven dat ik het belangrijk vind meer ruimte te maken voor prioriteiten die provincies en gemeenten zelf stellen, om zo het culturele aanbod voor alle Nederlanders te verrijken. Zoals ik eerder op de vraag van de BBB antwoordde, onderzoek ik

daarom de mogelijkheden om samen met provincies en gemeenten gerichte investeringen te kunnen doen in regionale infrastructuren.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij om de brief over samenwerking tussen overheden ook met de Eerste Kamer te delen.

Mijn opmerking had betrekking op de brief die op 9 oktober met uw Kamer is gedeeld, waarin ik de eerste uitwerking schets van de herziening van het cultuurbestel vanaf 2029 die ik voor ogen heb.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij of de indexatie van subsidies kabinetsbreed beleid is en of dit voor alle relevante subsidies vanuit het Rijk is ingevoerd? Daarnaast vragen ze mij of ik de financiële gevolgen van de indexatie voor de OCW-begroting voor de komende jaren kan schetsen?

Ik verwijs voor het eerste deel van deze vraag graag naar mijn antwoord op de vraag van de leden van de fracties van PRO en PvdD. De hoogte van de jaarlijkse loon- en prijsstijging wordt in het voorjaar rijksbreed vastgesteld op basis van actuele economische indicatoren en statistieken. Daarover kan ik de leden op dit moment nog niet informeren.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij of ik het risico erken dat private financiers en private fondsen door een intensievere 'dialoog' met de overheid meer verstatelijken, meer aan overheidsvoorwaarden worden gebonden en afhankelijker worden van de overheid, bijvoorbeeld door meer subsidies en bijbehorende voorwaarden te ontvangen.

Ik zie dat risico niet. Private fondsen zijn zelfstandige private organisaties, met een eigen bestuur en eigen voorwaarden waarbinnen zij financiering voor cultuur beschikbaar stellen. Private fondsen ontvangen geen structurele subsidies van mijn ministerie en zijn onafhankelijk van de overheid. Ik zie een meerwaarde in een betere afstemming en een structurele dialoog, waar we ook kennis en ervaringen uitwisselen. Een structurele dialoog betekent wat mij betreft dan ook niet dat deze fondsen aan aanvullende overheidsvoorwaarden worden gebonden of hun zelfstandigheid verliezen.

De leden van de fractie van de BBB vragen mij hoe ik mij wil inspannen om leningen aan culturele ondernemers meer buiten de Randstad terecht te laten komen. In het verlengde daarvan vragen zij mij of ik erken dat het onwenselijk is als culturele ondernemers in hoge mate afhankelijk worden van leningen, hetzij door de overheid, hetzij door private partijen verstrekt? En wat ik doe om dat te voorkomen.

Ik ben met Cultuur + Ondernemen in gesprek over de spreiding van de cultuurleningen. Ik zie dat zij zich steeds meer in het hele land laten zien. Ik ben het met de leden van de fractie van de BBB eens dat het onwenselijk is dat culturele ondernemers alleen afhankelijk zijn van leningen. Niet voor iedereen is een (cultuur)lening een passende financieringsvorm. De wensen en behoeftes van de maker, instelling of ondernemer in kwestie staan daarbij altijd centraal. Het doel moet niet zijn om subsidies te minimaliseren en iedereen een lening aan te bieden. Het doel moet zijn de financiële basis voor de sector te verstevigen. Ik vind het belangrijk dat er verschillende vormen van financiering zijn, waaronder subsidies, leningen, sponsoring en donaties en giften, zodat iedereen een passende vorm kan vinden die het beste bij haar of zijn beroepspraktijk past.

Dan ga ik over tot het beantwoorden van de vragen van het lid van de fractie van JA21.

Het lid van de fractie van JA21 vraagt mij of ik de conclusie deel dat het historisch aandeel van cultuur in de totale rijksuitgaven geen goede maatstaf is om vast te stellen hoeveel geld de cultuursector nodig heeft, en op basis van welke concrete maatstaven dan wél moeten worden bepaald of sprake is van structurele onderfinanciering.

Ik deel de conclusie van de fractie van JA21 dat het historische aandeel van cultuur in de rijksuitgaven op zichzelf geen afdoende maatstaf is om dit te bepalen. Een dergelijke benadering

doet immers geen recht aan de dynamiek van de cultuursector, noch aan de veranderende behoeften en de maatschappelijke en economische waarde die cultuur genereert. Belangrijker vind ik om te kijken naar de daadwerkelijke financieringsbehoefte van de sector. Hoe de Rijksoverheid hierin haar verantwoordelijkheid neemt, is uiteindelijk een politieke afweging die wij gezamenlijk moeten maken.

Het lid van de fractie van JA21 vraagt mij of ik de opvatting deel dat de financiële druk bij culturele instellingen niet vanzelfsprekend betekent dat het Rijk structureel meer subsidie moet verstrekken. Het lid vraagt mij daarbij welke verantwoordelijkheid ik leg bij instellingen zelf als het gaat om kostenbeheersing, eigen inkomsten en ondernemerschap.

De financiële druk bij culturele instellingen betekent niet vanzelfsprekend dat het Rijk structureel meer subsidie moet verstrekken. Tegelijkertijd voel ik als minister een verantwoordelijkheid voor het culturele veld en voor de voorwaarden waaronder de sector zich kan ontwikkelen. Instellingen hebben zelf een verantwoordelijkheid voor een gezonde bedrijfsvoering, het ontwikkelen van eigen inkomsten en het versterken van ondernemerschap. Tegelijkertijd zijn niet alle instellingen hetzelfde. De mogelijkheden om eigen inkomsten te genereren, kosten te drukken en private financiering aan te trekken verschillen per discipline, omvang en positie binnen de culturele sector. Dat betekent dat we moeten kijken naar wat instellingen zelf kunnen doen én naar de ondersteuning en randvoorwaarden die vanuit de overheid nodig zijn.

Het lid van de fractie van JA21 vraagt mij als laatste welke concrete subsidievoorwaarden ik wil aanpassen om culturele organisaties de mogelijkheid te geven hun buffers te vergroten.

Een belangrijk vraagstuk ligt in het maximale toegestane eigen vermogen van culturele instellingen. Het is belangrijk dat instellingen een buffer kunnen opbouwen, zodat instellingen in staat zijn om tegenvallers op te vangen en zich voor te bereiden op toekomstige ontwikkelingen. Tegelijkertijd verdelen we schaarse publieke middelen en vinden we het belangrijk dat deze middelen daadwerkelijk ten goede komen aan culturele activiteiten.

Daarbij is het van belang om dit niet alleen vanuit het Rijk te bekijken. Culturele instellingen worden vaak door meerdere partijen gefinancierd. Als de voorwaarden voor het opbouwen en aanhouden van reserves tussen financiers verschillen, kan een instelling in de praktijk slechts beperkt gebruikmaken van de ruimte die één financier biedt. Het is daarom nodig dat op dit punt de verschillende overheden hun voorwaarden zoveel mogelijk op elkaar afstemmen. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Concrete aanpassingen wil ik pas doen na afronding van de gesprekken met de medeoverheden. Vervolgens bekijk ik welke mogelijkheden er binnen de rijkssubsidies zijn en welke stappen nodig zijn om dit te realiseren. Ik verwacht de uitkomsten hiervan in mijn uitgangspuntenbrief te kunnen presenteren.